

Kerkzijn met verschillende culturen

Een gemeente in een verkleurende omgeving

De Bijlmermeer is meer en meer een gekleurd stadsdeel. Die verkleuring is ook duidelijk zichtbaar op kerkelijk gebied. Er zijn zo'n vijfenzeventig kerken in de Bijlmer, merendeels migrantenkerken. Ook in het kerkgebouw De Nieuwe Stad, waarvan de SoW gemeente Bijlmermeer een van de eigenaren is, is dat zichtbaar. In de SoW-gemeente werken twee predikanten, een Hervormde en een Gereformeerde. De SoW gemeente is in de laatste jaren kleiner geworden en is in vergelijking met de meeste andere kerken het minst gekleurd.

Vragen

De vraag was en is: hoe kun je als SoW-gemeente in die zo sterk veranderde omgeving kerk zijn en blijven? Op welke manier wil je kerk zijn in een omgeving waar de oorspronkelijke Nederlandse cultuur een minderheidscultuur geworden lijkt? Kun je verbinding houden met die omgeving? Kun je nieuwe verbindingen leggen? Hoe voorkom je dat je als gemeente op een eilandje komt te zitten? Deze vragen over de toekomst leefden in eerste instantie bij de predikanten, maar werden ook gedeeld met een aantal gemeenteleden en de kerkenraad.

Aanknopingspunten werden gezocht om meer bewust met verschillen in cultuur om te gaan. Die lagen al binnen de eigen gemeente, omdat deze toch niet uitsluitend een 'wit' gezicht heeft. Ongeveer twintig procent van de Hervormde leden heeft een Surinaamse achtergrond. De meeste daarvan zijn randkerkelijk. Er is al een jarenlange relatie met de PERKI Amsterdam Zuidoost. PERKI is een vereniging van protestantse Indonesiërs. PERKI houdt twee maal per maand eigen diensten in het Indonesisch. In de loop der jaren waren er ook contacten met een aantal Engelssprekende West-Afrikanen gegroeid.

Eerste actie

In 1996 is in de gemeente de Suriname-werkgroep opgericht. Deze groep telt ongeveer vijftien leden. Het doel van deze werkgroep is:

1. de positie van de Surinaamse leden binnen de gemeente te versterken.
2. vanuit de werkgroep de Surinaamse inbreng in de gemeente vergroten.

Dit resulteerde in diensten met maaltijd en diensten met een Surinaams thema en ook actie voor bepaalde projecten in Suriname. Zo hebben we sinds vier jaar rond één juli een dienst met als thema 'afschaffing van de slavernij'. Al deze activiteiten zijn voor heel de gemeente bestemd.

Een stap verder

In het jaar 2000 is er door de kerkenraad een bredere opzet gekozen. Toen is het project 'Kerkzijn met verschillende culturen' van start gegaan. Het project loopt nog tot maart 2003. Jan van der Meulen, de Gereformeerde predikant heeft daarvoor eenderde uitbreiding van zijn aanstelling gekregen. Vier culturele kringen worden binnen dit project onderscheiden, de Nederlandse de Surinaamse, de Indonesische en de Afrikaanse.

Doelstelling project

De doelstelling van het project is: waar nodig de eigen identiteit versterken van de afzonderlijke culturen en mogelijkheden bieden om die tot uitdrukking te laten komen. Daarnaast wordt eraan gewerkt om de communicatie en de samenwerking over grenzen van culturen heen te versterken.

Wat is er van terecht gekomen?

Surinamers

Ten aanzien van het Surinaamse deel van de gemeente is het bestaande beleid voortgezet. De Suriname-werkgroep draagt dit deel van het werk. Vanuit deze groep zijn geleidelijk aan meer Surinaamse leden actief geworden in het kader van onze gemeente. We hebben twee Surinaamse ouderlingen en twee Surinaamse lezers in de zondagse diensten. Er is een aantal werkgroepleden die in andere werkgroepen van de gemeente zitting hebben en er zijn enkele pastorale contactpersonen uit Surinaamse kring. De resultaten zijn bescheiden maar duidelijk zichtbaar.

Indonesische christenen

Leden van PERKI Amsterdam Zuidoost en de SoW-gemeente Bijlmermeer verkeren hoofdzakelijk in eigen kring en nemen deel aan de eigen activiteiten. Geprobeerd is het aantal gezamenlijke activiteiten op te voeren en meer inhoudelijk samen te werken.

PERKI was betrokken bij de week van de eenheid en bij de wereldmaaltijd. Er is één gezamenlijke dienst per jaar. Er is over en weer vertegenwoordiging in de SoW-kerkenraad en het PERKI-bestuur. Een belangrijk resultaat van de samenwerking tot nu toe is dat de catechese voor de PERKI jongeren op het ogenblik geïntegreerd is met die van SoW. En hoewel het niet om grote aantallen gaat zij er nu twee gemengde groepen.

En dan de Ghanese Presbyterianen

Vooraf in relatie met de Afrikaanse Presbyterianen hebben zich de afgelopen jaren grote veranderingen voorgedaan. In 1998 zijn de SoW-gemeenten van de Bijlmermeer en Gaasperdam begonnen met een maal per maand Engelstalige diensten te houden. Deze diensten waren gericht op de Engelssprekende West-Afrikaanse Presbyterianen. De deelname was gering. Sinds mei 2000 zijn er drie Engelstalige diensten per maand en één gezamenlijke tweetalige morgendienst van de SoW gemeente van Gaasperdam met de Presbyterianen. In de middagdiensten zitten meestal rond de honderd mensen. Het grootste deel bestaat uit Ghanese Presbyterianen. De toeloop van mensen is begonnen toen via de lokale radio de Engelstalige diensten werden omgeroepen. Ook de betrokkenheid van een aantal in de Ghanese gemeenschap belangrijke mensen heeft deze ontwikkeling gestimuleerd. Als predikanten voor de Ghanese Presbyterianen werken nu ds. Dagadu uit Ghana, ds. van Veelen uit Gaasperdam en ds van der Meulen uit de Bijlmer; alle drie voor een deel van hun tijd. Er zijn al een aantal groepen geformeerd zoals de Bijbelstudie- en Gebedsgroep, de Womens-fellowship en het Kerkkoor. Het is de bedoeling dat er binnen afzienbare tijd een Ghanese Presbyteriaanse Gemeente Amsterdam Zuidoost gevormd zal worden die in nauwe samenwerking met de plaatselijke SoW gemeenten zich verder zal ontwikkelen. Er staan op dit moment tweehonderd mensen ingeschreven bij de Ghanese Presbyteriaanse Gemeente in oprichting.

In deze samenwerking tussen de SoW gemeenten en de Ghanese Presbyterianen doen zich allerlei interessante bewegingen voor en er groeien verbindingen. Er worden bruggen gebouwd, maar ook barrières opgeworpen. Het is voortdurend zoeken naar de goede balans van ruimte geven en erkennen van elkaars eigen identiteit en leren samenwerken.

Moeilijkheden

Moeilijkheid 1.

We willen veel te veel in te korte tijd.

Moeilijkheid 2.

Het communiceren met mensen met heel verschillende (culturele) achtergronden is ingewikkeld en vraagt tijd en geduld. Taalbarrières spelen hier ook een grote rol. In het contact met de Ghanese is Engels een belangrijke taal, maar ook Twi. Twi is de meest gesproken stamtaal in Ghana en speelt in de diensten en in de onderlinge communicatie een belangrijke rol. De Nederlandse taal is voor veel Indonesische mensen en voor Ghanese nog geen vertrouwde taal.

Moeilijkheid 3.

Hoe betrek je zo veel mogelijk mensen bij de processen die gaande zijn. Het zijn vaak maar kleine aantallen in de verschillende groepen die intensief meewerken en de grenzen overgaan van de ene naar de andere cultuur.

Moeilijkheid 4.

De weerstand tegen veranderingen, tegen anderen soms, is er, maar is tegelijk vaak moeilijk grijpbaar. Bij officiële ontmoetingen en gelegenheden, zijn we meestal politiek correct. Er is gebrek aan een open en diepgaande communicatie.

Voorlopige resultaten

De meest spectaculaire resultaten zijn geboekt in de opbouw van de Ghanees Presbyteriaanse gemeenschap. Maar ook de gecombineerde catechisatie van SoW, PERKI en de Ghanezen is een belangrijk resultaat. Meer in het algemeen kan gesteld worden dat er binnen de SoW-gemeente meer aandacht voor culturele diversiteit gekomen is en ook meer acceptatie. Er zijn meer activiteiten met inbreng uit de verschillende culturen.

Terugblik

Wat is er geleerd? Ikzelf ben me duidelijker bewust geworden van de behoefte die ieder mens heeft een stukje eigenheid te zoeken en te koesteren. En dat geldt voor ieder groep in gelijke mate, van Nederlands of niet-Nederlands oorsprong.

Ten tweede, het belang van goede communicatie en het voeren van een helder beleid kan niet onderschat worden. Op het gebied van beleid en communicatie is nog veel te verbeteren. Het is ook moeilijk om met de gemeente in de breedte goed te communiceren. De gemeente is geen eenheid, kent grote diversiteit en mensen leven meer individueel, ook in de kerk en laten zich niet makkelijk mobiliseren. Een ander leerpunt zou kunnen zijn: realiseer je vooral dat je *met* mensen werkt en niet *voor* mensen. Tenslotte: In de beperking toont zich de meester. Het is beter om een paar dingen goed te doen dan veel dingen half. Voorkomen moet worden dat mensen die zich inzetten opbranden en / of de gemeente afhaakt vanwege te veel druk en te weinig geduld en ruimte. Er moet een nodigend en geen dwingend beleid gevoerd worden.

Beleid voor de toekomst

De belangrijkste beleidsdoelstellingen voor de toekomst volgen uit het voorgaande. Er moet gewerkt worden aan verbreding van het draagvlak voor verandering. Er moeten keuzen gemaakt worden wat wel en niet gedaan kan worden. Verdieping van de communicatie tussen en verbreding van de samenwerking met verschillende culturen zal nog veel tijd en aandacht vragen.

Wat kunnen andere kerken ervan leren?

In tegenstelling tot het voorgaande zou ik er voor willen pleiten om toch niet te veel van tevoren te bedenken. Je moet de mogelijkheden en kansen die je eigen omgeving je biedt om ergens aan te beginnen niet voorbij laten gaan. Begin iets nieuws en ga naar andere mensen, nieuwe mensen toe, mensen met een andere culturele achtergrond dan de vertrouwde. Zie wat er kan en ga dan weloverwogen verder en veranker je ervaringen in het beleid van de gemeente.

Ds Jan van der Meulen

Ds Jan van der Meulen is 50 jaar, de SoW-gemeente Bijlmermeer is zijn tweede gemeente. Sinds januari 1993 is hij daar werkzaam als gemeentepredikant en sinds maart 2000 leidt hij daarnaast het project 'Kerkzijn met verschillende culturen'

J.W. van der Meulen

Vreelandplein 37

1106 DA Amsterdam ZO

(020) 691 47 90

e-mail: janmeule@hetnet.nl

postgiro: 305 6563

site SoW-gemeente Bijlmermeer <http://surf.to/sow-bijlmer>